

اصلاح تفکر قیام حضرت مهدی عجیه در

سنت رضوی

مریم رحیمی (نویسنده مسئول)^۱

زیبا رودی^۲

چکیده

برداشت‌های نادرست از واقعیت ظهور و رخدادهای منتهی به آن، زمینه‌ساز برخی تصمیم‌های اشتباه و اقدام‌های ناصحیح می‌شود. انتظار فعال، هنگامی اتفاق می‌افتد که همگان به ویژه جوانان به واقعیت‌های پیش و پس از ظهور و آثار و فواید فراوان آن واقف گردند. ائمه اطهار علیهم‌السلام در طول بیش از ۲۵۰ سال حضور خود، در فرصت‌های مقتضی بارها به این حقیقت اشاره کرده‌اند. در این میان امام رضا علیه‌السلام سخنان مهمی در راستای اصلاح تفکر قیام مهدوی بیان فرموده‌اند و به مطالب مهمی در این باره اشاره کرده‌اند. این پژوهش، به شیوه تحلیلی و با جمع‌آوری اطلاعات از منابع کتابخانه‌ای تدوین شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که اعتقاد به منجی در تمام ادیان توحیدی و غیرتوحیدی وجود دارد. تاریخ نشان می‌دهد که جهان هیچ‌گاه در صلح و آرامش مطلق نبوده و نیست. طبق احادیث موجود، دوره ظهور، دوره آرامش انسان است، ولی باید حق‌های پایمال شده پس گرفته شود. وظیفه ما شیعیان این است که معرفت خود را نسبت به امام بیشتر کنیم و خود را در تمام زمینه‌های لازم آماده کنیم.

کلید واژه‌ها: قیام، امام‌زمان علیه‌السلام، وقایع زمان ظهور.

۱. دانش‌پژوه مقطع کارشناسی فقه و معارف اسلامی، جامعه المصطفی علیه‌السلام العالمیه مشهد مقدس /

m_۳۱۳rahimi@yahoo.com

۲. مدرس جامعه المصطفی علیه‌السلام العالمیه و دبیر پژوهشی گروه فقه و معارف.

مقدمه

در جهان کنونی با توجه به شبهاتی که از سوی رسانه‌های مختلف و مخالفان اسلام مطرح می‌شود، باعث شده است برخی از جوانان شیعه از زمان ظهور و وقایعی که اتفاق می‌افتد، هراس داشته باشند و فکر کنند بعد از ظهور، جنگ سختی اتفاق می‌افتد و جامعه شاهد کشتار فجیعی خواهد بود. این تفکر برگرفته از برداشت نادرست از احادیث می‌باشد. تلاش برای فهم صحیح این احادیث و شفاف‌سازی در این مورد، زمینه را برای انتظار فعال و ظهور منجی فراهم خواهد کرد.

مهم‌ترین سؤالاتی که در این زمینه مطرح می‌شود، این موارد است:

۱. آیا منجی در سایر ادیان وجود دارد؟
۲. آیا در حال حاضر (قبل از ظهور) جهان آرام است و هیچ جنگی اتفاق نیفتاده است؟
۳. بعد از قیام چه اتفاقی می‌افتد؟ آیا جامعه‌ی بعد از قیام آن قدر خوشایند است که ارزش قیام کردن را داشته باشد؟
۴. آیا امام زمان عجله تعالی بآمره بعد از ظهور قیام می‌کنند؟
۵. قیام ایشان علیه چه کسانی است؟
۶. وظیفه ما قبل از قیام و در حین قیام چیست؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

کتاب‌ها و مقاله‌های زیادی در مورد موضوع مهدویت نوشته شده است؛ به عنوان مثال مقاله‌هایی مانند «سکولاریسم و مهدویت»، «گونه‌شناسی مدعیان دروغین مهدویت»، «هالیوود و مهدویت»، «عقلانیت در دکترین مهدویت»، «اعتقادات اساسی پیرامون مهدویت» و ... .

در مورد شبهات مهدویت نیز مقاله‌های زیادی وجود دارد که می‌توان به مواردی اشاره کرد از جمله: «مهم‌ترین شبهات مهدویت»، «نیم‌نگاهی به مباحث و شبهات مهدویت»، «نقد و بررسی شبهات دکتر القفازی درباره اندیشه مهدویت»، «تأملی چند بر شبهه مهدویت»، «نقد و بررسی دیدگاه‌های تیموتی فرنیش در زمینه مهدویت» و ... .

علاوه بر مقاله‌های ذکر شده، کتاب‌های بسیار زیادی در موضوع‌های مختلف مهدویت، از جمله تعاریف، مبانی، شبهات و ... وجود دارد که ذکر آنها طولانی می‌شود،

ولی در این مقاله سعی شده است مسئله بحرانی ترس جوانان از زمان ظهور، طبق فرمایش امام رضا علیه السلام مورد بررسی قرار گیرد. به این دلیل که بحث مهدویت در بین برخی جوانان غریب است و آشنایی کاملی با آن ندارند، از این رو، ضمن اینکه ضرورت تدوین این نگارش برجسته می‌شود، مطالعه آن نیز برای این قشر بسیار سودمند ارزیابی می‌شود.

روش شناسی

این پژوهش به شیوه تحلیلی انجام شده و جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای است. تذکر لازم اینکه در جمع‌آوری اطلاعات این تحقیق، بیشتر از کتب حدیثی شیعه استفاده شده است.

تحلیل داده‌ها

۱. بررسی منجی در ادیان مختلف

اعتقاد به وجود منجی فقط اختصاص به دین اسلام ندارد، بلکه در سایر ادیان، نیز اعتقاد به منجی به عنوان کسی که آورنده آرامش به جهان است و مظلومان را از زیر بار ظلم خارج می‌کند، وجود دارد. علاوه بر این، وجود منجی امری عقلی است. عقل حکم می‌کند که باید کسی باشد که اوضاع تمام جهان را اصلاح کند.

منجی به عقیده یهود، «ماشیح» و در مسیحیت، حضرت عیسی علیه السلام می‌باشد. در انجیل چهارگانه مسیحیت یعنی متی، مرقس، یوحنا و لوقا هم به منجی اشاره شده است. (ر.ک: شاکری‌زواردهی، ۱۳۸۹: ۳۶؛ مجاهدیان، ۱۳۹۱: ۷۷)

علاوه بر ادیان توحیدی، در سایر گرایش‌ها و ادیان غیر توحیدی هم به این موضوع اعتقاد دارند و اصل انتظار وجود دارد.

أ) منجی در اندیشه زرتشت

اندیشه موعودگرایی در زرتشت سابقه بیشتری نسبت به ادیان دیگر داشته است؛ به خصوص کسانی که تاریخ تولد زرتشت پیامبر را به قبل از یهود یعنی ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح علیه السلام و یا ۱۱۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح علیه السلام می‌دانند. (پوردوود، بی‌تا: ۲۸) البته طبق مستندات، قول صحیح برای تولد زرتشت را حدود سال ۶۶۰ قبل از میلاد مسیح علیه السلام می‌دانند. (توفیقی، ۱۳۸۵: ۵۷) آنچه مهم است، اصل این تفکر است؛ یعنی

تفکر رسیدن به پیروزی نهایی، جهانی پر از عدل و داد و فارغ از تمام بدی‌ها و نیروهای اهریمنی.

«سوشیانس» به معنی «سود و سودمند» است که اشاره به همان منجی زرتشت در آخرالزمان دارد. همچنین برای اوضاع آخرالزمان وقایعی پیش‌بینی شده است، از جمله پرشدن جهان از ظلم و ستم، همه چیز و همه کس گرفتار سختی‌ها، زیاد شدن زشتی‌ها و نابسامانی‌ها، بی‌باران شدن ابرها، وزش بادهای بی‌موقع سرد و گرم و ایجاد فصول نامنظم، کم شدن زاد و ولد انسانها و چهارپایان و... (ر.ک: آصف آگاه، ۱۳۸۷: ۴۵؛ جینور لنگرودی، ۱۳۸۷: ۱۵۵)

ب) منجی در اندیشه بودا

منجی آیین بودا «میتریه» نام دارد که همان اوصاف فوق را داراست و بوداییان منتظر ظهورش هستند. آنها معتقدند که وی در مکانی به نام «کیم پوسان» ظهور می‌کند. (شاکری زواردهی، ۱۳۸۹: ۲۳۱)

ج) منجی در اندیشه هندو

«کلکی» یا «کلکین» دهمین اوتاره (مظهر) ویشنو است که در پایان کلی‌یوگه خواهد آمد و زمین را از دست شاهان درنده‌خو نجات خواهد داد و دهرمه را برقرار خواهد کرد. (ر.ک: جینورلنگرودی، ۱۳۸۷: ۱۸۳) درباره این منجیان نیز آمده است که با شمشیر ظهور می‌کنند تا ریشه ظلم و فساد را از بین ببرند. (شاکری زواردهی، ۱۳۸۹: ۲۱۵)

موعود در سایر ادیان غیر توحیدی مثل کنفوسیوس، راثو و مانی هم وجود دارد. کنفوسیوس به بازگشت به عصر فرزادگی بشر اعتقاد دارد.

منجی در آیین راثو، «لی‌هونگ» و در آیین مانی، «فارقلیط» است. (ر.ک: شاکری زواردهی، ۱۳۸۹: ۲۴۴؛ جینورلنگرودی، ۱۳۸۷: ۱۹۴)

د) منجی در اندیشه اسلام

در اسلام نیز اعتقاد به منجی وجود دارد و به طور خاص‌تر، به اعتقاد شیعیان، حضرت مهدی عجل‌الله‌فرجه آخرین امام و منجی معرفی شده‌اند.

امام‌رضا علیه‌السلام در مورد وجود و قیام منجی و جهانی بودن این قیام می‌فرماید:

اگر از عمر جهان جز یک روز باقی نماند، همان روز را آن قدر طولانی و دراز کند تا (حضرت مهدی علیه‌السلام) خروج کند و جهان را در حالی که آکنده از

ستم شده باشد، از عدالت و دادگری پر کند. (قمی رازی، ۱۴۳۰: ۲۷۳؛ قمی، ۱۳۸۴، ج ۲: ۶۳)

ایشان احادیث دیگری نیز در این زمینه دارند که در آن آمده است:

قیامت برپا نمی شود تا آنکه قائم ما قیام کند و این امر در زمانی تحقق می یابد که خداوند به او اذن ظهور دهد. هر کس از او پیروی کند نجات یابد و هر که از فرمان او سرپیچی نماید هلاک می شود. ای بندگان خدا! تقوای الهی پیشه کنید. او را یاری نمایید و دعوت وی را لبیک گوید ولو از آسمان برف بیاید، زیرا او جانشین خدا در روی زمین است. (عطاردی خوششانی، ۱۴۰۶، ج ۱: ۲۲۸)

امام رضا علیه السلام فرمودند:

خلف صالح از فرزندان حسن بن علی عسکری است؛ او صاحب الزمان است و او مهدی است. (قندوزی حنفی، ۱۳۸۵: ۴۹۱)

در جای دیگری می فرمایند:

خداوند کار او را در یک شب فراهم می کند، چنان که کار موسای کلیم را در یک شب فراهم کرد؛ هنگامی که رفت تا برای خانواده اش آتش بیاورد، پس با رسالت برگشت و به مقام پیامبری رسید. (سلیمان، ۱۳۸۶: ۳۷۸)

با نگاهی گذرا، این نکته به ذهن می رسد که ظهور منجی نه تنها یک اصل اسلامی، بلکه یک اصل جهانی است؛ به گونه ای که سایر ادیان توحیدی و همچنین ادیان غیر توحیدی به آن اعتقاد دارند و این اعتقاد منشأ امید به زندگی است.

۲. جنگ و ناآرامی کنونی در جهان

انسانها به دلایل مختلف در هر زمانی، جنگ هایی را تجربه کرده اند؛ چه جنگ هایی که در کشورهای غیراسلامی اتفاق افتاده است، مثل جنگ جهانی اول و دوم و چه جنگ هایی که در کشورهای اسلامی اتفاق افتاده است، مثل جنگ تحمیلی عراق با ایران و یا گروه های تروریستی مثل داعش، طالبان، القاعده و... در سایر کشورهای اسلامی. طبق فرمایش امام رضا علیه السلام قبل از قیام نیز جنگ هایی اتفاق می افتد. در این باره می فرمایند:

از نشانه‌های فرج، حادثه‌ای است که در میان دو مسجد [مسجد الحرام و مسجد النبی] به وقوع می‌پیوندد. در آن حادثه فلانی پانزده نفر از پهلوانان عرب را به قتل می‌رساند. (مفید، بی‌تا، ج ۲: ۳۵۱)

و در حدیث دیگری به این ناآرامی‌های قبل از ظهور اشاره می‌کنند و می‌فرمایند: زمانی بر مردم می‌آید که دل مؤمن در درونش ذوب می‌شود، چنان که سرب در آتش ذوب می‌گردد و این بدان جهت است که گرفتاری و نوآوری‌ها در دینشان می‌بینند، ولی قدرت دگرگونی آنها را ندارند. (طوسی، ۱۴۱۴ق: ۵۱۸)

در برخی از احادیث به صراحت، به جنگ‌ها و ناآرامی‌ها اشاره می‌کنند و چنین می‌فرمایند:

پیش از قیام قائم، کشتاری است که لحظه‌ای قطع نمی‌شود. سؤال شد کشتار قطع نشدنی چیست؟ حضرت فرمود: کشتار مداومی که سرد نشود و از حدت و شدت آن کاسته نشود. (مجلسی، بی‌تا، ج ۵۲: ۱۸۲)

لذا طبق آنچه اکنون مشاهده می‌شود و همچنین طبق فرمایش امام رضا علیه السلام قبل از قیام امام زمان علیه السلام، جهانیان در آرامش و راحتی به سر نمی‌برند که امام زمان علیه السلام بیایند و شروع کننده جنگ باشند، بلکه جهانیان درگیر جنگ‌های مختلف هستند. از طرفی وقتی منجی بیاید، ابتدا مردم را به حکومت عدل دعوت می‌کند و بیشتر مردم به دلایل سختی‌هایی که به آنان تحمیل شده است، این دعوت را قبول می‌کنند و گروه‌گروه به امام می‌پیوندند، ولی با این حال، همواره افراد سودجویی هستند که منافع خود را در خطر می‌بینند و این دعوت را قبول نمی‌کنند و آنان هستند که آغاز کننده جنگ می‌شوند.

در سیره پیامبر صلی الله علیه و آله هم آمده است که ایشان هرگز آغازگر جنگ نبوده‌اند، بلکه افراد مختلف از جمله یهودیان لجوج با ایشان مخالفت می‌کردند، چون منافع شخصی خود را در معرض خطر می‌دیدند بنابراین علیه ایشان شورش می‌کردند. حضرت مهدی علیه السلام پیرو راه جدشان، پیامبر صلی الله علیه و آله هستند، بنابراین آغازکننده جنگ نبوده، مگر آنکه افرادی علیه ایشان شورش کنند.

۳. وقایع خوشایند بعد از قیام

طبق احادیثی که در ادامه به آنها اشاره می‌شود، زمان ظهور امام زمان علیه السلام، زمان خوشایندی است و هر انسانی آرزو دارد در جامعه‌ای زندگی کند که دارای این ویژگی‌ها باشد. بعضی از این ویژگی‌ها به شرح زیر است:

یکم) برپایی عدل و ریشه کن شدن ظلم

از جمله آمال و آرزوی هر انسانی، برقراری عدل است که تنها در سایه برپیده شدن ظلم، میسر می‌شود. امام رضا علیه السلام در حدیثی نویدبخش به این مطلب اشاره فرمودند:

چهارمین فرزند من پسر بهترین کنیزان (نرجس خاتون) است. خداوند به وسیله او زمین را از هر ستمی پاک می‌گرداند و از هر بی‌عدالتی منزّه می‌سازد. (صافی گلپایگانی، ۱۴۳۰، ج ۲: ۲۲۰)

و همچنین می‌فرمایند:

هر گاه حضرت مهدی علیه السلام ظهور کند، زمین به نور پروردگارش می‌درخشد. او ترازوی عدالت را در میان مردم قرار می‌دهد و دیگر احدی به کسی ستم نمی‌کند. (طبرسی، ۱۴۱۷، ج ۲: ۲۴۱)

در حدیث دیگری از امام رضا علیه السلام به نقل از ریان بن صلت که در این حدیث به ویژگی‌های منحصر به فرد حضرت مهدی علیه السلام اشاره شده است، ایشان را برپا کننده عدل می‌دانند و به انسانهای ناامید نوید رحمت و به کافران وعده عذاب دردناکی را می‌دهند. از ریان بن صلت روایت شده که می‌گوید:

از حضرت رضا علیه السلام پرسیدم آیا صاحب امر شما هستید؟ فرمود: آری! من صاحب این امرم، نه کسی که جهان را در حالی که آکنده از ستم شده باشد از عدالت و دادگری پر کنم. من چگونه دارای این ویژگی باشم در حالی که ناتوانی بدنم را (در برابر انجام چنین کاری) می‌بینی. همانا حضرت قائم کسی است که هرگاه قیام کند در سن بزرگسالی ولی شبیه جوانان است؛ آنچنان از لحاظ بدنی نیرومند است که اگر دست خودش را به سوی بزرگترین درخت روی زمین دراز کند، آن را از جای برمی‌کند. اگر بین کوهها فریاد زند، سنگ های کوه را به هم می‌کوبد. عصای حضرت موسی و انگشتر حضرت سلیمان با اوست. او چهارمین فرزند از فرزندان من است. خداوند او را در پرده غیبی خود از دیدگان غایب نموده است تا هرگاه بخواهد فرمان ظهور دهد. پس در آن زمان، زمین را در حالی که آکنده از ظلم و ستم شده باشد از عدالت و

دادگری پر کند. گویی با چشم خود می بینم در حالی که مردمان به یأس و نومییدی دچار شده اند، ندای آسمانی را می شنوند که این ندا از مسافت دور همچون فاصله ای نزدیک شنیده می شود. او برای اهل ایمان رحمت و برای کافران تازیانه عذاب خواهد بود. (عطاردی خبوشانی، ۱۴۰۶، ج ۱: ۲۲۵)

دوم) ثبات دین در قلب

ثبات دین از مسایلی است که توسط ائمه علیهم السلام در احادیث مختلف مطرح شده است و حتی در برخی دعاها نیز به آن اشاره شده است. در این زمینه نیز امام رضا علیه السلام مطالبی دارند؛ ایشان می فرمایند:

در زمان غیبت مهدی کسی بر دینش ثابت نمی ماند، مگر افراد خاصی که خداوند عهد و میثاق آنها را بر ولایت ما گرفته و ایمان را در دل شان نوشته و آنها را با روح عظمت خود تأیید کرده است. (مجلسی، بی تا، ج ۵۱: ۱۱۰)

سوم) سرعت در برآورده شدن حاجات

از جمله آثاری که از ظهور حضرت مهدی علیه السلام می توان به آن اشاره کرد، سرعت در برآورده شدن حاجات است. امام هشتم علیه السلام در این باره می فرمایند:

هر گاه حضرت مهدی ظهور کند، خداوند به ملائکه فرمان می دهد بر مؤمنان سلام کنند و کنار آنان بنشینند تا هر گاه یکی از آنان کاری با حضرت داشت، حضرت بعضی از فرشتگان را مأمور آوردن آن شخص نزد خود کند تا حضرت حاجتش را برآورده سازد. (طبری، ۱۳۸۳: ۲۴۱)

در حدیث دیگری، امام رضا علیه السلام می فرمایند:

دعای حضرت مهدی همواره به اجابت می رسد؛ اگر در مورد سنگی دعا کنند از وسط به دو نیم می شود. (سلیمان، ۱۳۸۶: ۸۱)

هر انسانی در هر مرحله ای از زندگی باشد، حوایج و نیازهایی دارد که تمایل زیادی به برآورده شدن آنها دارد. حضور امام زمان علیه السلام مایه برکت است و برای حاجتمندان نیز همین طور می باشد.

چهارم) رحمت و امید برای مؤمنان

رحمت و امید نیروی محرکه جامعه است و موجب رشد و تعالی اجتماع می گردد. امام رضا علیه السلام درباره وجود امام عصر علیه السلام و اینکه مایه امید و رحمت هستند، می فرمایند:

او برای مردم از خودشان اولی‌تر و از پدر و مادرشان به آنها مهربان‌تر است. (طبرسی، ۱۴۰۳، ج ۲: ۴۳۶)

و برای مؤمنان، رحمت و برای کفار عذاب خواهد بود. (قمی، ۱۳۸۴، ج ۲: ۶۰) و در حدیثی از امام رضا علیه السلام که در مورد تفسیر آیه ای از قرآن سؤال شده است، آمده است:

محمد بن فضیل از امام رضا علیه السلام درباره آیه زیر پرسش کرد: «فَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ؛ پس به خدا و پیامبرش و این نور که نازل کرده‌ایم ایمان بیاورید و خدا به کارهایی که می‌کنید آگاه است» (تغابن: ۸). امام علیه السلام در پاسخ فرمود: مراد از نور در این آیه، امام و پیشوا است. (کلینی‌رازی، ۱۳۹۰، ج ۲: ۷۸)

همچنین آن حضرت در وصف «پیشوا» فرموده است:

امام ماه تابان، چراغ فروزان، نور درخشان و ستاره ای است راهنما در شدت تاریکی‌ها و رهگذر شهرها و کویرها و گرداب دریاها. امام آب‌گواری هنگام تشنگی، راهبر به سوی هدایت و نجات‌بخش از هلاکت است. امام آتش روشن بر فراز بلندی‌های زمین (راهنما و روشنگر مردم) است. گرمی بخش کسانی است که به حرارت هدایت او گرما جویند. راهنمای خلق در پرتگاه‌ها و هلاکت‌هاست. هر که از او جدا شود، به هلاکت رسد. امام ابری است بارنده، بارانی است شتابنده، خورشیدی است فروزنده، آسمانی است سایه دهنده، زمینی است گسترده، چشمه‌ای است جوشنده، برکه و گلستان است، امام همدم و رفیق، پدر مهربان، برادر برابر، امام دلسوز به کودک و پناه بندگان خدا در گرفتاری‌های سخت است. امام امین خدا در میان خلقتش، حجت او بر بندگان، خلیفه او در بلادش، دعوت کننده به سوی او و دفاع کننده از حرمت‌های اوست. امام از گناهان پاک و از عیب‌ها برکنار است. مخصوص به علم به خویشنداری نشاندار است. موجب نظام دین و عزت مسلمانان و خشم منافقان و هلاک کافران است. امام یگانه زمان خویش است و کسی به هم‌طرزی او نمی‌رسد. دانشمندی با او برابر نباشد و جایگزین و مانند و نظیر ندارد. تمامی فضیلت‌ها را داراست بی‌آنکه خود در طلبش رفته و به دست آورده باشد، بلکه امتیازی است که خدا به فضل و بخشش به او عنایت فرموده است. (کلینی‌رازی، ۱۳۹۰، ج ۲: ۹۰)

در حدیثی دیگر به شباهت حضرت مهدی علیه السلام و پیامبر صلی الله علیه و آله اشاره شده است و او را رحمت برای مومنان و عذاب بر کافران می‌داند و می‌فرماید:

پدر و مادرم فدای او باد. هم نام جدم و شبیه من و شبیه موسی بن عمران است. بر طوق‌های نور است که از شعاع نور قدس پرتو گرفته است. هنگام فقدان «ماء معین» بسیاری از زنان و مردان مؤمن، دل سوخته و اندوهناک خواهند بود، گویا آنها را در ناامیدترین حالتشان می‌بینیم، آن‌گاه از دور ندایی می‌شنود که گویی از نزدیک شنیده می‌شود که او رحمتی بر مؤمنان و عذابی بر کافران است. (قمی، ۱۳۸۴، ج ۲: ۶۰)

پنجم) گوارایی زمان ظهور

گوارایی زمان ظهور آن قدر زیاد است که امام رضا علیه السلام هم برای فرج ایشان دعا می‌کنند؛ امام رضا علیه السلام برای امام زمان علیه السلام این چنین دعا می‌کردند:

اللهم عجل فرجه و سهل مخرجه و انصرنا به نصراً عزيزاً؛ خداوندا! در ظهورش شتاب کن و راه ظهورش را آسان گردان و ما را به وسیله او با نصرتی عزیز یاری فرما. (یزدی‌حایری، ۱۴۲۲: ۲۵۰)

محمد بن فضیل از امام رضا علیه السلام روایت کرده است که:

از حضرت درباره انتظار فرج سؤال کردم؛ حضرت فرمودند: نمی‌دانی که انتظار فرج، خود فرج و گشایش است. آن‌گاه فرمودند: خداوند می‌فرماید: و انتظار برید که من (هم) با شما منتظرم. (اعراف: ۷۱) عطاردی‌خوشانی، ۱۴۰۶، ج ۱: ۲۲۷)

صبر و انتظار فرج چه نیکوست! آیا سخن خداوند متعال را نشنیده‌ای که فرمود: «چشم به راه باشید که من نیز با چشم به راهانم» و فرمود: «منتظر باشید که من نیز با شما از منتظرانم.» (اعراف: ۷۱)؛ پس بر شما باد که صبر کنید که فرج پس از یأس می‌آید و پیشینیان شما از شما صابرتر بودند. (قمی، ۱۳۸۴، ج ۲: ۵۴۷)

حضرت مهدی (عج) ویژگی‌هایی دارند که این ویژگی‌ها باعث آسودگی بیشتر در جامعه می‌شود. بعضی از این ویژگی‌ها در احادیث رضوی علیه السلام آورده شده است. وجود این ویژگی‌ها نیز خوشایند بودن زمان ظهور را نشان می‌دهد که به شرح زیر است:

ویژگی های حضرت مهدی علیه السلام

۱. تسلط بر زمان و مکان

امام رضا علیه السلام می فرماید:

او کسی است که زمین برایش طی (پیموده) می شود. (طبرسی، ۱۴۱۷، ج ۲: ۲۴۱)

این «طی زمین» باعث می شود که هر گاه بنده ای بخواهد با امام ارتباط برقرار کند، این ارتباط در کوتاه ترین زمان اتفاق بیفتد.

۲. رهبری حکیم و فرهیخته

از ویژگی های امام زمان علیه السلام دانایی، عقل و اتصال به منبع وحی می باشد. امام رضا علیه السلام در حدیثی به این ویژگی حضرت اشاره فرموده اند:

او داناترین مردمان، حکیم ترین آنان، با تقواترین انسان ها، بردبارترین مردمان، سخی ترین آنان و عابدترین همگان است. ... از پشت سر چون پیش رو می بیند. او را سایه نباشد. دیدگانش در خواب فرو می رود، ولی دلش همیشه بیدار است. فرشتگان با او سخن می گویند. (قمی، ۱۳۷۷، ج ۲: ۳۰۴)

طبق این احادیث، امام زمان علیه السلام از بهترین مردمان و عاقل ترین ایشان است. چه بهتر از این که مدیریت جهان را کسی بر عهده بگیرد که خردمند باشد و مهم تر از آن، به منبع وحی و برکات الهی متصل باشد.

۳. راه نجات و دوری از گمراهی

آرامش جهان، در سایه حجت الهی است و حضرت همچون خورشید در زیر ابر، نور افشانی می کند و ما را از برکت های حضور خود بهره مند می گرداند. در حدیثی از امام رضا علیه السلام به این مطلب اشاره شده است. ایشان می فرمایند:

ما حجت خدا میان خلق او و جانشینان او در بین بندگان و امین اسرار او هستیم. ما کلمه تقوا و عروة الوثقی هستیم. ما گواهان الهی و نشانه های او در آفریدگان اویم. به وسیله ما، خدا آسمان و زمین را نگاه می دارد تا خطا نرود. برای ماست که باران فرود می آید و رحمت نازل می گردد. زمین از سرپرستی ما خالی نیست که یا آشکار است و یا پنهان. اگر یک روز بی حجت

باشد، اهل خود را در زیر موج می‌گیرد، چنان‌که دریا، اهل خود را در زیر موج می‌گیرد. (قمی، ۱۳۸۴، ج ۱: ۳۰۸)

این خاندان مایه برکت و رحمت برای عالمیان هستند و وجودشان آرامش بخش تمام موجودات اعم از انسان و غیر انسان می‌باشد. در تاریخ، اخلاق پیامبر ﷺ ثبت شده است ایشان حتی برای مشرکان بسیار مهربان و دلسوز بودند. امام زمان نیز خُلق محمدی ﷺ دارند و این چنین نیست که به خاطر مسلمان نبودن برخی افراد جامعه، آنها را از بین ببرد یا به آنها آزار برساند؛ البته در آن زمان حق آن در آشکار می‌شود که مردم حتی کسانی که تا آن زمان کافر بوده‌اند، فوج فوج به سمت امام ﷺ می‌آیند. امام رضا علیه السلام می‌فرمایند:

خوشا به حال کسی که او را دوست بدارد. خوشا به حال کسی که معتقد و قائل به امامت وی باشد. خداوند به خاطر وی و به خاطر اقرار و اعتقاد به خدا و رسول و همگی پیشوایان این گروه را از هلاکت انجام می‌دهد. خدای مَنان در ب‌های بهشت را برای آنها باز می‌کند. مَثَل آنها در زمین مَثَل مشک است که پیوسته از خود بوی ساطع می‌کند، ولی تغییری در آن حاصل نمی‌شود و مَثَل آنها در آسمان مَثَل ماه نورانی است که هیچ‌گاه نورش خاموش نمی‌شود. (قمی، ۱۳۸۹، ج ۱: ۹۹)

۴. شفیح نزد خداوند

امام رضا علیه السلام می‌فرمایند:

... ای موسی بن‌سیار! مگر نمی‌دانی که اعمال شیعیانمان هر صبح و شام بر امامان عرضه می‌شود. پس هر تقصیری که در اعمال آنها باشد از خداوند متعال درخواست می‌کنیم از آنها درگذرد و هر کار خوب و توفیق در انجام برنامه‌های معنوی باشد از خداوند برای صاحب آن عمل، پاداشی خواهیم خواست. (مجلسی، بی‌تا، ج ۴۹: ۹۸)

اعمال شیعیان نیز بر امام زمان علیه السلام عرضه می‌شود و ایشان صبح و شام برای آنان طلب عفو می‌کنند.

وقوع قیام امام زمان علیه السلام بعد از ظهور

از سؤال‌های مهمی که ذهن‌ها را مشغول به خود می‌کند، این است که آیا امام زمان علیه السلام پس از ظهور قیام خواهد کرد؟ روایت‌های فراوانی وجود دارد مبنی بر اینکه امام زمان علیه السلام پس از ظهورشان قیام می‌کنند. برای نمونه موارد زیر را ذکر می‌کنیم.

حسن بن فضال می‌گوید امام رضا علیه السلام فرمودند:

گویی با چشم خود شیعیان را می‌بینم که هنگام رحلت سومین فرزندم (امام حسن عسکری علیه السلام) در طلب پناهگاهی هستند، ولی آن را نمی‌یابند. پرسیدم: علت این امر چیست ای فرزند پیامبر خدا؟! فرمود: زیرا امامشان از دیده‌ها پنهان است. پرسیدم: چرا پنهان است؟ فرمود: زیرا هرگاه با شمشیر قیام کند، بیعت احدی در گردن او نباشد. (مجلسی، بی‌تا، ج ۵۲: ۹۶؛ قمی، ۱۳۸۶، ج ۱: ۲۴۵)

همچنین می‌فرماید:

یاران مهدی علیه السلام که تعداد آنها به اندازه اصحاب بدر، یعنی سیصد و سیزده نفر است از نقاط مختلف گرد او جمع می‌شوند و چون این افراد با اخلاص جمع شوند، خداوند امر مهدی را آشکار می‌سازد و هرگاه یاران او به ده هزار نفر برسد و با او بیعت کنند، قیام می‌کند و آن قدر دشمنان خدا را می‌کشد تا خدا راضی شود. (مجلسی، بی‌تا، ج ۵۲: ۲۸۳)

طبق احادیث فوق، ایشان به طور حتم قیام می‌کنند و جنگی رخ می‌دهد، لذا در ذیل به برخی از علت‌های قیام حضرت علیه السلام اشاره خواهد شد.

برخی از علت‌های قیام مهدی علیه السلام

۱. اطاعت امر پروردگار

امام رضا علیه السلام فرمودند:

حضرت مهدی علیه السلام دارای پرچم (مخصوص به خود) است. هرگاه قیام آن حضرت فرا رسد، آن پرچم خود به خود باز می‌شود و خداوند آن را به سخن می‌آورد، پس پرچم خطاب به آن حضرت می‌کند و می‌گوید: ای ولیّ خدا! قیام کن و دشمنان خدا را به قتل برسان. این دو عامل (باز شدن پرچم و نطق آن) دو علامت و نشانه برای آن حضرت هستند. همچنین شمشیر غلاف شده‌ای دارد که هرگاه زمان قیامش فرا رسد، آن شمشیر از غلاف

خود خارج می‌شود و خداوند آن را به سخن می‌آورد، شمشیر را صدا می‌زند و می‌گوید: ای ولیّ خدا! قیام کن که دیگر برای تو جایز نیست از پیکار با دشمنان خدا باز ایستی؛ پس حضرت قیام می‌کند و دشمنان خدا را در هر جا به دست آورد، می‌کشد و حدود الهی را برپا کرده، اجرا می‌کند. به حکم خداوند حکم می‌نماید، در حالی که جبرئیل علیه السلام در سمت راست آن حضرت و میکائیل علیه السلام در سمت چپ ایشان خواهند بود. (قمی، ۱۳۸۹، ج ۱: ۹۹)

طبق این حدیث، امام به دلیل فرمان خداوند و برای اجرای عدالت، قیام می‌کنند.

۲. اجرای حدود الهی

از دیگر علت‌های قیام حضرت مهدی علیه السلام اجرای حدود الهی می‌باشد. امام رضا علیه السلام می‌فرماید:

هرگاه قائم ما قیام کند، در این مورد به پرسش از شما نیاز ندارد و در مورد بسیاری از شما که منافق‌اند، حد خدا را جاری می‌سازد. (حرعاملی، بی‌تا، ج ۶: ۴۸۳)

احادیث مذکور به قیام ایشان بعد از ظهور اشاره می‌کنند، لذا قیام، امری قطعی است. حال سؤال پیش می‌آید که امام علیه چه کسانی قیام می‌کنند؟ آیا قیام ایشان به معنای کشته شدن مسلمانان، مستضعفان فکری و یا افراد عادی جامعه است؟ در ادامه به این سؤال‌ها، پاسخ داده می‌شود.

قیام حضرت علیه السلام علیه چه کسانی است؟

۱. قیام علیه دشمنان اسلام

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَ الَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ وَ رَحَمَاءُ بَيْنَهُمْ...» (فتح: ۲۹).

اسلام، مانند مسیحیت نیست که به همه، چه دوست و چه دشمنی که عناد دارد و در حال توطئه است، نیکی کند. عقل هم حکم می‌کند که اگر کسی دشمنی داشته باشد، باید با آن برخورد کند و نمی‌توان او را دوست نامید. دشمن، آنچه را می‌خواهد که مخالف خواسته طرف مقابل است، پس نمی‌توان گفت که هم خواسته دشمن محقق شود و هم خواسته آنها. لازمه جمع این دو، اجتماع نقیضین است و اجتماع نقیضین هم محال است.

بر این اساس امام زمان علیه السلام علیه دشمنان اسلام قیام می‌کنند، نه علیه دوستداران و شیعیان خودشان و یا مستضعفان فکری.

همان‌طور که قبلاً اشاره کردیم، یکی از علت‌های قیام، اجرای حدود الهی است که در احادیث زیر به آن اشاره شده است و از گروه‌های خاصی نام برده می‌شود که امام زمان (عج) علیه آنان قیام می‌کنند.

۲. مفسدان اخلاقی و اقتصادی

مفسدان اخلاقی و اقتصادی، دو گروهی هستند که امام زمان علیه السلام با آنان وارد جنگ خواهد شد، زیرا فساد اقتصادی و اخلاقی منجر به انحطاط جوامع بشری می‌شود و سرانجام نابودی جامعه و بشریت را به همراه دارد. امام رضا علیه السلام در این باره می‌فرماید:

هنگامی که قائم ما قیام کند، به سه چیز داوری کند که احدی پیش از او داوری نکرده است: ۱. پیرمرد زنا کننده را می‌کشد؛ ۲. مانع الزکاة را به قتل

می‌رساند؛ ۳. برادر را از اظله ارث می‌دهد. (مجلسی، بی‌تا، ج ۵۲: ۳۰۹)

در این حدیث، دو نکته در حال حاضر مورد بحث می‌باشد که بسیار مهم است؛ کشتن پیرمرد زناکننده و مانع الزکاة.

أ) کشتن پیرمرد زناکننده

با توجه به گزارش‌های کنونی در سایت‌ها و خبرها می‌بینیم در اکثر جوامع، افراد مریمی هستند که متأسفانه به حقوق و عفت دختران پاکدامن تعرض کرده و زندگی آنان را به تباهی می‌کشاند. با اینکه قوانینی مبنی بر قصاص این افراد وضع شده است ولی باز هم آن خاطره بد، همراه دختر باقی می‌ماند، پس باید این افراد به اشد مجازات خود برسند.

ب) به قتل رساندن مانع الزکاة

زکات یکی از درآمدهای اسلامی برای کمک به مستضعفان می‌باشد. وقتی زکات به هر دلیلی پرداخت نشود، منجر به فقر در جامعه می‌شود. امام زمان علیه السلام با هر آنچه زندگی مردم را به سختی بکشد، از جمله فاسدان اقتصادی، مبارزه می‌کنند. از بین بردن آنها، باعث رونق زندگی مردم خواهد شد.

این افراد در هر لباس و چهره‌ای پنهان شده باشند، امام علیه السلام آنها را شناسایی کرده و مجازات می‌کند، حتی اگر مثل منافقان در چهره مؤمنان پنهان شده باشند.

۳. کافران و منکران

گروه دیگری که امام زمان علیه السلام علیه آنان قیام خواهد کرد، کافران و منکران هستند تا زمین از لوث وجود آنان پاک شود و کلمه توحید در تمام جهان طنین‌انداز گردد. امام رضا علیه السلام فرمودند:

خدا به دست او زمین را از لوث کافران و منکران پاک می‌کند. زمین زیر پایش می‌پیچد و هر کار سخت و دشواری برای او آسان می‌شود. (سلیمان، ۱۳۸۶، ج ۱: ۳۷۹)

۴. ظالمان و رضایت دهندگان به ظلم

شاید برخی فکر کنند که کار دیگران ربطی به آنها ندارد و مشکل هر فردی، مربوط به خود آن فرد است، لذا با این تفکر، مظلوم‌ها را یاری نمی‌کنند، در حالی که در احادیث آمده است که امام زمان علیه السلام با رضایت‌دهندگان به ظلم نیز مبارزه خواهند کرد. عبدالسلام هروی گوید:

از امام رضا علیه السلام پرسیدم نظر مبارک شما درباره حدیث زیر که از امام صادق علیه السلام روایت شده است، چیست؟ هرگاه قائم علیه السلام قیام (خروج) کند، ذریه‌ها و نوادگان قاتلان امام حسین علیه السلام را به خاطر اعمال ننگین پدرانشان به قتل خواهد رساند. امام رضا علیه السلام فرمودند: روایت کاملاً صحیح است. پرسیدم پس معنای آیه «... وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى...»^۱ چیست؟ امام علیه السلام فرمود: خداوند در جمیع گفتارش صادق و راستگوست، ولی ذریه‌های کشتندگان امام حسین علیه السلام به اعمال زشت پدرانشان راضی هستند و به آن جنایتها افتخار می‌کنند و هر کس به کاری راضی باشد همچون کسی است که آن را انجام داده و چنان چه مردی در مشرق کشته شود و مرد دیگری در مغرب به کشته شدنش راضی باشد، آن که رضا داد، نزد خدای عزوجل شریک قاتل محسوب خواهد شد، بنابراین تنها بدین جهت حضرت قائم هنگام خروج، آنها را

می‌کشد که از کردار پدرانشان راضی‌اند. (عطاردی‌خوشانی، ۱۴۰۶، ج ۱:

۳۱۹)

طبق آنچه به آن اشاره شد، ممکن است در ذهن خواننده سؤالی پیش بیاید که چه عملی باعث می‌شود در نقطه مقابل حضرت نباشیم، بلکه همراه و یاری‌کننده ایشان باشیم. در ادامه بعضی از وظایف مشخص شده است که با رعایت آنها می‌توان انتظار فعال داشت و از دولت عدل ایشان بهره برد.

وظیفه شیعیان قبل و هنگام قیام

۱. شناخت و معرفت به ایشان

امام رضا علیه السلام فرمودند:

هر کس بمیرد و او را امام و رهبری نباشد، به مرگ جاهلیت مرده است. (مجلسی، بی‌تا، ج ۲۳: ۷۸)

همچنین می‌فرمایند:

پیش از ظهور او، دوازده نفر از فرزندان حضرت ابوطالب علیه السلام خروج می‌کنند و هر یک ادعای امامت می‌کنند. (طبرسی، ۱۴۱۷، ج ۲: ۲۸۰)

با توجه به مدعیان دروغین، باید امام را به خوبی شناخت و معرفت را نسبت به ایشان بالا برد تا افراد سودجو نتوانند مسلمانان را بازیچه قرار دهند.

۲. پاکسازی و آمادگی برای امتحان الهی

فضل‌بن‌شاذان از احمدبن محمدابی نصر از ابی‌الحسن‌الرضا علیه السلام روایت کرده است که

فرمود:

واقع نخواهد شد آنچه شما می‌کشید به آن گردن‌های خود را تا اینکه منقطع و متفرق شوید و فرو روید، پس باقی نماند از شما مگر قلبی. بعد از آن، این آیه کریمه را خواند: «أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا ءَأَمْنَا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ؛ آیا مردم پنداشته‌اند که تا گفتند ایمان آوردیم، رها شوند و مورد آزمایش قرار نمی‌گیرند. (مفید، بی‌تا: ۵۳۰)

پس لازم می‌آید که شیعیان خود را در زمان غیبت بسازند و باتقوا شوند؛ و این محقق نمی‌شود مگر با تمرین. از جمله راهکارهای عملی برای تقویت ایمان، حدیث زیر می‌باشد:

امام رضا علیه السلام فرمودند:

صفت ایمان در مؤمن تحقق نمی‌پذیرد مگر آنکه سه صفت در او باشد؛ روشی از خداوند، روشی از پیامبرش و روشی از امامش. روشی که از خدایش باید در او باشد رازداری، روش پیامبرش مدارا و نرم‌خویی با مردم و روشی از که از امامش باید در او باشد صبر و شکیبایی در برابر سختی و تنگی است. (حرانی، ۱۳۶۷: ۷۰۶)

در جای دیگری آمده است:

توکل دارای مراتب و درجاتی است. یک رتبه از آن، این است که در تمام کارهایت به خدا اعتماد کنی در آنچه که نسبت به تو انجام داده و به هر چه با تو کرد خوشنود باشی و بدانی که صلاح و حکم در این زمینه از آن اوست و با سپردن امور بر او توکل می‌نمایی. رتبه دیگر توکل، ایمان به امور غیبی است که علم تو بدان راه ندارد و علم آن را به وی و به امینان وی می‌سپاری و در آنها و جز آنها به او توکل نمی‌نمایی. (حرانی، ۱۳۶۷: ۷۰۸)

موارد دیگری نیز در مورد افزایش تقوا وجود دارد که با مراجعه به کتاب‌های اخلاقی می‌توان آنها را فراگرفت.

۳. تقویت اعتقاد و دوری از شک و تردید

بررسی و بازبینی عقاید و حل شبهات اعتقادی از وظایف هر منتظر فعال است. امام رضا علیه السلام در این میان به برخی نکات اشاره کردند و فرمودند:

هرکسی زمان او را درک کند باید به دین و مذهب او چنگ زند و راهی را برای شیطان جهت تسلط بر خودش باز نکند. درباره امام زمان تردیدی به خود راه ندهد، زیرا اگر به شک و تردید گرفتار شود از دین و آیین من بیرون می‌رود همچنان که شیطان پدر شما را از بهشت بیرون کرد و خداوند شیطان را دوست افراد بی‌ایمان قرار داده است. (عطاردی‌خوشانی، ۱۴۰۶، ج ۱: ۲۲۸)

عدم ورود تردید در عقاید، منوط بر تقویت عقاید به طور ریشه‌ای و اساسی است، پس هر شیعه‌ای موظف است عقایدش را بازبینی کند و عقاید اصیل و منحرف نشده را پیدا کند و با دلیل متقن و محکم عقاید صحیح را پذیرفته و پایبند به آن باشد.

۴. دوستی با ایشان

محمد بن فضیل می‌گوید از امام رضا علیه السلام معنای آیه «قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ»^۱ را پرسیدم. حضرت فرمودند: «به دوستی پیامبر و خاندان او باید شادمان باشند که آن بهتر است از دنیایی که آنها جمع کنند.» (عروسی حویزی، ۱۳۹۰، ج ۳: ۳۸۲)

ایجاد ارتباطی دوستانه با امام زمان علیه السلام می‌تواند خود زمینه‌ساز شناخت بیشتر ایشان شود. از جمله راهکارهای ایجاد دوستی با ایشان، این است که انسان، خود را در محضر امام علیه السلام بپندارد و با حضرت صحبت کند.

۵. اطاعت از امر ایشان و عمل به آن

از دیگر وظایف منتظران فعال که در حدیثی از امام رضا علیه السلام به آن اشاره شده است، اطاعت از امر ولی است. حسین بن خالد از امام رضا علیه السلام نقل می‌کند:

شیعیان ما تسلیم اوامر ما و پیرو گفتار ما و مخالف دشمنان ما هستند؛ پس هر کس چنین نباشد از ما نیست. (قمی، ۱۴۲۸: ۱۶۳)

امام رضا علیه السلام فرمودند:

امامان از فرزندان امام حسین علیه السلام هستند. هر کس آنها را اطاعت کند، خداوند را اطاعت نموده و هر کس از آنان نافرمانی نماید، خدا را نافرمانی کرده است. آنها دستگیره‌های محکم الهی هستند و وسیله‌ای به سوی خداوند. (قمی، ۱۳۸۹، ج ۱: ۸۷)

طبق فرمایش امام رضا علیه السلام، از وظایف شیعیان، اطاعت از فرمایش و عمل به گفتار ایشان و تَوَلّی و تَبَرّی است که باید با بصیرت باشد.

۶. توسل به ایشان

امام رضا علیه السلام فرمودند:

---

۱. «بگو به فضل و رحمت خداست که (مؤمنان) باید شاد شوند و این از هر چه گرد می‌آورند

بهتر است.» (یونس: ۵۸)

هرگاه سختی و گرفتاری بر شما وارد شود، به وسیله ما از خدای عزوجل کمک بخواهید و این است معنی فرموده خدای عزوجل: «و نام نیکو به خدا اختصاص دارد، پس او را با آنها بخوانید.» (مجلسی، بی تا، ج ۹۴: ۲۲)

هر گاه انسان به یک نیروی محرکه و ادامه دهنده نیاز داشته باشد، می تواند از محضر امام علیه السلام طلب یاری کند.

۷. یاری ایشان

امام رضا علیه السلام به دعبل فرمودند: «آفرین به یاری کننده ما با دست و زبانش». (مجلسی، بی تا، ج ۴۵: ۲۵۷)

شاید بتوان یاری با دست را به منزله فعالیت عملی و یاری با زبان را به منزله دعا برای فرج دانست.

۸. دعا برای ایشان

توصیه شده است که بعد از نماز، برای هر یک از پیشوایان معصوم دعای زیر خوانده شود: «اللهم صل علی حجتک و ولیک و القائم فی خلقک صلوة نامیة باقیة تعجل بها فرجه و تنصره بها...». (قمی، ۱۳۶۷، ج ۳: ۵۳۲)

زمانی که به مشاهد مشرفه می رویم از باب معرفت، باید برای امام زمان علیه السلام دعا کرده و نایب الزیاره ایشان باشیم، هرچند ایشان خود به زیارت اجداد بزرگوارشان می روند، ولی این نیابت، سبب تذکر به خودمان می شود و یاد ایشان در دل زنده می شود.

۹. توتلی و تبری

امام رضا علیه السلام فرمودند:

برخی از کسانی که مودت و دوستی ما اهل بیت را دستاویز ساخته اند، زیان و فتنه انگیزی شان بر شیعیان ما از دجال بیشتر است. پرسیدند: ای فرزند رسول خدا به چه مناسبت فتنه شان از دجال بیشتر است؟ امام رضا علیه السلام فرمودند: زیرا با دشمنان ما مهر و مودت می ورزند و نسبت به دوستان ما دشمنی و عداوت می نمایند؛ هرگاه چنین شد حق و باطل به هم می آمیزد و

حقیقت مورد اشتباه قرار می‌گیرد (شناخت آن دشوار می‌شود) در نتیجه انسان با ایمان از شخص دو چهره و منافق باز شناخته نمی‌شود. (قمی، ۱۴۲۸: ۴۴)

مصدق این حدیث در زمان فعلی هم بسیار خود را نشان داده است. می‌توان از شبکه های ماهواره‌ای مثل اهل بیت، فدک و... نام برد که به نام اهل بیت علیهم السلام دگانی باز کرده‌اند ولی اصل فعالیت آنها برای راهبرد اهداف دشمن است.

۱۰. اطاعت بی چون و چرا از خداوند

در حدیثی از امام رضا علیه السلام چنین آمده است:

بدانید بدون تردید سرآمد تمام شرایط، عمل به ایمان است که ما تسلیم بدون قید و شرط خدا باشیم، چه در اموری که عقل آنها را درک می‌کند و چه در اموری که عقل ما به عمق آنها راه ندارد و حقیقت آن را درک نمی‌کند. (مجلسی، بی‌تا، ج ۷۸: ۳۴۸)

اطاعت از پیامبر صلی الله علیه و آله طبق آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ...» (نساء: ۵۹) به منزله اطاعت از خداوند است، پس باید از امام‌زمان علیه السلام اطاعت کرد که اطاعت الهی ادا شود. این اطاعت شامل امور عبادی نیز می‌شود، یعنی علاوه بر موارد ذکر شده باید به اعمال عبادی مثل نماز، روزه و... عنایت ویژه‌ای داشته باشیم.

۱۱. دعا برای سلامتی و فرج ایشان

امام رضا علیه السلام روزهای جمعه در قنوت نماز چنین دعا می‌کردند:

بارالها! کار ظهور بنده شایسته و خلیفه راستینت (امام مهدی علیه السلام) را اصلاح فرما، همان گونه که کار پیامبران و فرستادگانت را اصلاح نمودی... (ابن طاووس، ۱۳۷۱: ۳۱۱)

۱۲. علم و معرفت به امام و ترویج این علم

در حدیثی از امام رضا علیه السلام چنین آمده است:

کسی که در مجلسی که در آن امر ما زنده شود حضور یابد، روزی که دل‌ها می‌میرد، دل او نمی‌میرد. (کلینی‌رازی، ۱۳۹۰، ج ۱: ۲۷۸)

همچنین آن حضرت فرمودند:

رحمت خدا بر حال آن بنده‌ای باد که امر ما را زنده کند. سؤال شد: چگونه امر شما را زنده کند؟ حضرت فرمودند: دانش ما را فراگیرد و به دیگران هم بیاموزد، زیرا مردم اگر به خوبی به سخنان ما آگاهی پیدا کنند از ما پیروی خواهند نمود. (مجلسی، بی تا، ج ۲: ۳۰)

شناخت هر چه بیشتر اهل بیت علیهم السلام باعث می‌شود که بتوان بیشتر آنها را به دیگران نیز شناساند.

۱۳. صبر برای ظهور

محمد بن نصر می‌گوید امام رضا علیه السلام فرمودند:

چه قدر نیکوست صبر کردن و به انتظار گشایش ماندن؛ مگر فرمان خداوند عزّ و جل را نشنیده‌ای؟! «پس منتظر باشید که من هم با شما از منتظرانم» (اعراف: ۷۱)؛ پس در زندگی صبر و شکیبایی پیشه کنید، زیرا فرج و گشایش به دنبال ناامیدی می‌آید و مردمی که قبل از شما بودند بیشتر از شما صبر داشتند. (عروسی حویزی، ۱۳۹۰، ج ۲: ۸۴۰)

علاوه بر موارد مذکور ممکن است وظایف دیگری باشد که شیعیان برای رسیدن به حکومت عدل مهدوی علیه السلام آنها را باید انجام دهند. مطالعه در مورد سایر وظایف را بر عهده خوانندگان می‌گذاریم و امیدواریم با عمل به این موارد، جزء افرادی باشیم که امر فرج را به تعجیل بیندازد و همراه و یاور ایشان باشد.

نتیجه

بررسی منابع تاریخی نشان می‌دهد که منجی در ادیان توحیدی و غیرتوحیدی وجود دارد. از طرفی این اعتقاد، یک اعتقاد عقلی است. با بررسی احادیث به این مطلب رسیدیم که از نظر شیعه، منجی فردی سازنده و مهربان است که هدفش هدایت بشریت و ایجاد جامعه‌ای پر از عدل و داد است، ولی در این بین، افرادی هستند که به دلایل منافع شخصی، حاضر به قبول دعوت نیستند و جنگ را برپا می‌کنند. با شروع جنگ، عقل حکم می‌کند که از خود دفاع کرده و دشمن را سرکوب کرد. برای مفید بودن در جامعه مهدوی علیه السلام باید آمادگی لازم در افراد ایجاد شود تا بتوان در زمان ظهور، مطیع امام علیه السلام شد.

منابع و مأخذ:

قرآن کریم

- آصف آگاه، سیدحسین (۱۳۸۷)، *سوشیانت منجی ایرانویج*، قم: انتشارات آینده روشن.
- پور داوود، ابراهیم (بی تا)، *تصحیح و تفسیر گات ها*.
- توفیقی، حسین (۱۳۸۵)، *آشنایی با ادیان بزرگ*، تهران: سمت، طه و مرکز جهانی علوم اسلامی.
- جینور لنگرودی، نصیر (۱۳۸۷)، *مصلح موعود در ادیان*، قم: مؤسسه انتشارات جام جوان.
- حرانی، حسن بن علی (۱۳۶۷)، *تحف العقول عن آل الرسول ﷺ*، ترجمه احمدجنتی، قم: انتشارات امیر کبیر.
- حرعاملی، محمد بن حسن (بی تا)، *وسایل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة*، ج ۶، ترجمه شیخ عبدالرحیم ربانی شیرازی، بیروت: انتشارات دار الاحیاء التراث العربی.
- حسنی حسینی، ابی القاسم علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن طاووس (۱۳۷۱)، *جمال الاسبوع بکمال المشروع*، ترجمه جواد قیومی.
- سلیمان، کامل (۱۳۸۶)، *یوم الخلاص فی ظل القائم المهدی ﷺ*، ترجمه لطیف راشدی، تهران: انتشارات ارمغان طوبی.
- شاکری زواردهی، روح الله (۱۳۸۹)، *منجی در ادیان*.
- صافی گلپایگانی، لطف الله (۱۴۳۰)، *منتخب الاثر فی امام الثانی عشر*، ج ۲، قم: مرکز نشر و توزیع الآثار العلمیه فی مکتب سماحه آیه الله الصافی گلپایگانی.
- طبرسی، ابی الفضل بن الحسن (۱۴۱۷)، *اعلام الوری باعلام الهدی*، ج ۲، قم: مؤسسه آل البیت ﷺ لاحیاء التراث.

- طبرسی، احمد بن علی (۱۴۰۳)، *الاحتجاج علی اهل اللجاج*، ج ۲، مشهد: نشر مرتضی.
- طبری، ابی جعفر محمد بن جریر بن رستم (۱۳۸۳)، *دلائل الامامة*، قم: انتشارات منشورات الرضی.
- طوسی، محمد بن حسن (۱۴۱۴)، *الامالی للطوسی*، قم: دارالثقافة.
- عروسی حویزی، شیخ عبدالعلی (۱۳۹۰)، *تفسیر نورالتقلین*، ج ۳، ترجمه سیدحسن موسوی خراسانی، قم: انتشارات نوید اسلام.
- عطاردی خبوشانی، عزیزالله (۱۴۰۶)، *مسند امام رضا علیه السلام*، ج ۱، بی جا: انتشارات المؤتمر العالمي الامام الرضا علیه السلام.
- قمی رازی، ابوالقاسم علی بن محمد بن علی بن الخزار (۱۴۳۰)، *کفایة الاثرفی النص علی الائمة الاثنی عشر*، ترجمه محمد کاظم موسوی / قبل ربیعی، قم: انتشارات دلیل ما.
- قمی، محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه (۱۳۶۷)، *من لا یحضره الفقیه*، ج ۳، ترجمه علی اکبر غفاری و محمدجواد غفاری و صدر بلاغی، تهران: انتشارات صدوق.
- _____ (۱۳۷۷)، *الخصال*، ترجمه محمد باقر کمره ای، تهران: انتشارات کتابچی.
- _____ (۱۳۸۶)، *علل الشرایع*، ج ۱، ترجمه سید محمدجواد ذهنی تهرانی، قم: انتشارات مؤمنین.
- _____ (۱۳۸۹)، *عیون اخبار الرضا علیه السلام*، ج ۱، ترجمه محمد صالح روغنی قزوینی، قم: انتشارات مسجد مقدس جمکران.
- _____ (۱۳۸۴)، *کمال الدین و تمام النعمة*، ج ۲، قم: انتشارات مسجد مقدس جمکران.
- _____ (۱۴۲۸)، *صفات الشیعه*، ج ۳، ترجمه سید محمود الغریفی، قم: انتشارات ثامن الحجج علیه السلام.

- قندوزی حنفی، حافظ سلیمان بن ابراهیم (۱۳۸۵)، *ینابیع المودة*، ج ۲، کاظمین: انتشارات دار الكتاب العراقیه.
- کلینی رازی، محمد بن یعقوب (۱۳۹۰)، *اصول کافی*، ج ۲، ترجمه حسین استادولی، تهران: انتشارات دارالتقلین.
- مجاهدیان، سیدمجتبی (۱۳۹۱)، *گفتمان موعود*، قم: انتشارات سلمان زاده.
- مجلسی، محمدباقر (بی تا)، *بحار الانوار*، ج ۲۳، ۴۵، ۴۹، ۵۱، ۵۲، ۶۵، ۷۸ و ۹۴، بیروت: دار الاحیاء التراث العربی.
- مفید، محمدبن محمد (بی تا)، *الارشاد*، ج ۲، ترجمه سید هاشم رسولی محلاتی، تهران: انتشارات اسلامیة.
- یزدی حایری، علی (۱۴۲۲)، *الزام الناصب فی اثبات الحجة الغائب*، ترجمه علی عاشور، قم: انتشارات موسسة الاعلمی.

